

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler: Richard Smith
Direkte tlf.: +47 21 04 58 69

Vår ref.: 14/4340-21
Deres ref.:

Vår dato: 15.08.2014
Deres dato:

Høringsvar til gjennomgangen av Norsk kulturråd

Vi viser til rapporten «Gjennomgang av Norsk kulturråd» av 2. juni 2014. Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere har diskutert rapportens anbefalinger og har på bakgrunn av dette vedtatt følgende uttalelse.

Generelle merknader

I rapporten anbefales det blant annet at forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter legges til Kulturrådet. Oppnevningsmyndighet for stipendkomiteene foreslås overført til rådet og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere foreslås avviklet. I tillegg tas det til orde for en forenkling av stipendsystemet ved at antall komiteer reduseres og at komiteene gis myndighet til å beslutte i saker som gjelder enkelttilskudd.

Kunstnerstipendene er svært viktige for utviklingen av kunstnerskap. Etter Utvalgets syn er det derfor av overordnet betydning at de statlige stipendordningene opprettholdes og at de strukturelle rammene for fordelingen av midlene sikrer transparente og gode behandlingsprosesser. På generelt grunnlag er Utvalget positiv til at disse rammene diskuteres og mener at rapporten presenterer en rekke interessante perspektiver. Forslagene innebærer imidlertid omfattende endringer i beslutningsmyndighet og fordelingsstruktur i statens kunstnerstipend. Utvalget mener derfor det er helt nødvendig at det nå legges opp til en grundig prosess som tar sikte på å utrede og besvare de mange problemstillingene som rapportens anbefalinger reiser før endelig beslutning om modell tas. Prosessen bør involvere bredt og Utvalget mener det er særlig viktig at kunstnerorganisasjonene inviteres til å delta.

Utvalget finner grunn til å påpeke at nåværende system har vokst frem over tid som et resultat av forhandlinger og dialog mellom staten og kunstnerorganisasjonene. Dette er altså i stor grad et velprøvd og godt fungerende system som har vist seg levedyktig. Eventuelle endringer, og virkningene av dem, bør derfor være grundig utredet.

Utvalget vil i det videre utdype sine synspunkter på noen av utredningsgruppas anbefalinger.

Oppnevning av stipendkomiteene

Oppnevningsmyndigheten for stipendkomiteene foreslås overført fra kunstnerorganisasjonene til rådet. Dette er begrunnet med at organiserte interesser ikke på utilbørlig vis skal styre kunstneriske valg. Utvalget er enig i at særskilte interessehensyn ikke skal spille inn ved fordelingen av stipendene. Utvalget ser at ved første øyekast inngir kan hende ikke dagens ordning tilstrekkelig tillit til at stipendkomiteene vurderer søknadene på fritt grunnlag.

Utvalget finner derfor grunn til å understreke at det føres inngående kontroll med at stipendkomiteenes innstillinger er i tråd med lov- og regelverk. Det er videre Utvalgets bestemte inntrykk at stipendkomiteene er svært bevisste sin rolle som sakkyndige organer for staten. Dagens beslutningsprosesser nyter etter Utvalgets erfaring stor tillit hos dem beslutningene angår. Hovedgrunnen til dette er etter Utvalgets oppfatning kombinasjonen av stipendkomiteenes rollebevissthet og den kontroll som føres med deres innstillinger.

Utvalget er selvfølgelig ikke uenig i at muligheten til å utøve makt bør spres på en rimelig måte, men mener at forslaget om å overføre oppnevningsmyndigheten til rådet er i strid med dette prinsippet. Rådet er foreslått til å bestå av sju medlemmer som både skal oppnevne stipendkomiteene og de ulike fagutvalgene, dvs. alle de sakkyndige som skal beslutte om tildeling av støtte i statens kunstnerstipend og Norsk kulturfond.

Dette grepet innebærer i praksis en konsentrasjon av makt på færre hender, og er egnet til å svekke systemets legitimitet. Utvalget har merket seg at det foreslås opprettet en forslagsdatabase der ulike organer kan komme med forslag om medlemmer til de ulike utvalgene og komiteene. Det vil etter Utvalgets syn være avgjørende at kunstnerorganisasjonenes rolle i oppnevningsprosessen formaliseres ved at de gis forslags- og innstillingsrett. Utvalget vil i denne sammenheng påpeke at dagens system, der kunstnerne gjennom de 22 ulike kunstnerorganisasjonene oppnevner komitémedlemmer, ivaretar hensynet til bredde i sammensetningen av den enkelte komité. Dette sikrer et mangfold som forhindrer at særskilte kunstsyn blir dominerende og som bidrar til å opprettholde en rimelig geografisk og kjønnsmessig representasjon i de ulike komiteene.

Komitéstrukturen

En åpenbar fordel med dagens komitéstruktur med 24 ulike komiteer er at den sikrer tilstrekkelig spisskompetanse i vurderingen av de ulike kunstformene. En reduksjon av antall komiteer vil medføre fare for at kompetansetilfanget snevres inn og at den enkelte komité derfor ikke er tilstrekkelig utrustet til å foreta kunstfaglige vurderinger av alle søknadene den mottar. Dette vil kunne føre til en relativt sett lavere prioritering av kunstnere som arbeider innenfor «mindre befolkede» kunstnergrupper.

Etter Utvalgets oppfatning er bredde i kompetanse i de ulike stipendkomiteene viktig for å ivareta et mangfold av kunstuttrykk. Utvalget mener derfor at spørsmålet om antall komiteer og deres kompetanseområde i ny struktur bør være gjenstand for grundige vurderinger og at kunstnerorganisasjonene må gis anledning til å delta i arbeidet med å fastsette dette.

For øvrig er Utvalget enig når det i rapporten nevnes som problematisk at dagens komitéstruktur gjenspeiler kunstnerorganiseringen på et gitt historisk tidspunkt. Dagens komitéstruktur har som konsekvens at nye kunstnergrupper ikke er representert i ordningen med egne komiteer og stipendkvoter, til tross for at flere av komiteene i dagens struktur har relativt sett svært små kvoter og få søknader. Utvalget mener derfor det er rom for å vurdere komitéstrukturen med hensyn til antall komiteer, og minner om at det tidligere er tatt til orde for at kunstnergrupper som ikke tilhører kunstens kjerneområder avvikles med hensyn til egne kvoter og stipendkomiteer.

Komiteenes og rådets rolle og myndighet

Anbefalingen om at stipendkomiteene skal gis myndighet til å beslutte i saker som gjelder enkelttilskudd innebærer en forenkling og effektivisering sammenlignet med dagens ordning hvor det er Utvalget som beslutter på bakgrunn av innstillinger fra stipendkomiteene. På generelt grunnlag mener Utvalget oppmerksomheten bør være festet ved muligheter til å forenkle forvaltningen av stipendordningene. Det er imidlertid svært viktig at hensynet til forenkling veies mot hensynet til legitimitet, maktspredning og korrekte avgjørelser.

Forslaget om å overføre beslutningsmyndighet til stipendkomiteene og avvikle Utvalget innebærer i praksis at det innføres et system der søknader om statens kunstnerstipend behandles i kun ett ledd. Dagens ordning med totrinnsbehandling bidrar til å sikre maktspredning ved at innstillingene fra stipendkomiteene vurderes av et nytt uavhengig organ før endelig vedtak fattes. Utvalgets kontroll av stipendkomiteenes innstillinger og forståelse av regelverket er viktig for å sikre likebehandling av sammenlignbare saker over tid og på tvers av komité- og kunstnergruppegrensene. Kontrollen sikrer tillit til at beslutningene som tas er i tråd med gjeldende lov- og regelverk. Det er Utvalgets klare oppfatning at innføringen av en ett-trinnsbehandling vil føre til svekket legitimitet. Utvalget vil også påpeke at den kunstfaglige skjønnsvurderingen ikke kan unntas fra klageadgangen dersom saken kun behandles i ett ledd.

Utvalget vil derfor anbefale at dagens ordning med hensyn til stipendkomiteenes myndighet opprettholdes, og at beslutningsmyndigheten legges til rådet eller et underutvalg som besitter kompetanse til å vurdere juridiske og prinsipielle forhold knyttet til innstillingene.

For øvrig mener Utvalget det vil være nødvendig å formalisere treffpunkter og kommunikasjonskanaler mellom stipendkomiteene og det øverste organet for å stimulere til diskusjon og drøfting av aktuelle problemstillinger, jf. forslaget om at rådet skal ha som oppgave å være et strategiorgan for utvikling i kulturfeltet.

Kunstnerstøtte og prosjektstøtte

Rapporten fremhever at det er viktig at det nye rådet ser utviklingen av prosjektstøtten og statsstipendene i sammenheng, slik at det sikres en helhetlig forvaltning av det norske kunststøttesystemet. Utvalget mener dette er fornuftig og legger til grunn at kunnskap om hvordan de ulike ordningene samspiller gir et viktig grunnlag for vurderingene av hvordan ordningene kan styrkes. Det gir også et godt utgangspunkt for vurderingen av hvordan midlene bør fordeles mellom de ulike kunstnergruppene.

Utvalget forutsetter imidlertid at forslaget ikke innebærer en reduksjon i bevilgningene til kunstnerstipend og vil understreke betydningen for utviklingen av kunstnerskap av ordninger som gir økonomisk forutsigbarhet over en lengre periode. Utvalget forutsetter videre at forslaget ikke innebærer at stipendmottakere vil være utelukket fra midler fra de ulike prosjektstøtteordningene.

Andre merknader

Kunstnerorganisasjonene utfører i dag et betydelig arbeid som sekretariat for stipendkomiteene. En eventuell overføring av oppnevningensmyndigheten til rådet vil dermed gi behov for økt administrativ kapasitet i Norsk kulturråd, og behov for økte bevilgninger for å dekke utgiftene til stipendkomiteene. Utvalget forutsetter at merbehovet ikke vil gi reduksjoner i bevilgningene til kunstnerstipend.

Som nevnt innledningsvis er Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere opptatt av at de strukturelle rammene bidrar til å sikre en best mulig kunstfaglig og administrativ behandling av søknadene

og at søkere har tillit til at disse hensyn blir ivaretatt. Etter Utvalgets vurdering er det flere forhold knyttet til forvaltningen av stipendordningene som ikke blir tatt opp i rapporten eller som ikke er tilstrekkelig diskutert. Utvalget vil derfor gjenta anmodningen om at rapportens anbefalinger utredes nærmere og at konsekvensene av en eventuell omlegging kartlegges grundig før en beslutning tas. Utvalget viser også til at det for tiden pågår en utredning av kunstnerøkonomien som vil gi relevante perspektiver og innspill.

Med hilsen

Alfhild Skaardal
leder

Richard Smith
sekretær

Ekspedert elektronisk